

1946, december 10. Bratislava. — Časť zápisnice, spísanej s H. E. Ludinom u prokurátora Národného súdu v Bratislave, obsahujúca popis udalostí na Slovensku od mája do začiatku novembra 1944, ako ich videl bývalý nemecký vyslanec.

[...]¹

13. mája 1944² konala sa obvyklá každoročná štátna návšteva Slovákov v Salzburgu. Zo Slovákov boli prítomní štátny prezident, dr. Tuka, generál Čatloš, Tido Gašpar a niektorí páni ich sprievodu. Ako obvykle konali sa nasledujúce porady: prvá porada: vodca — dr. Tiso, dr. Tuka — Ribbentrop, druhá vojenská situačná porada, ktorej sa zúčastnili všetci prítomní páni, tretia mimoriadna porada Keitel—Čatloš—Malár. Po obede sa podával čaj, ktorého sa zúčastnil aj generál Schlieper a ja. O vlastnej politickej porade, uvedenej pod bodom 1, sa neviem vysloviť, lebo ako obvykle nebol som prítomný. O jej obsahu nebol som nikým informovaný. Účelom tejto porady bolo zrejme posilniť vôľu slovenských pánov k odporu.

Podľa môjho subjektívneho posudku predpokladám, že tento cieľ bol dosiahnutý.

Poznamenávam, že pri tejto príležitosti na konci situačnej porady urobil vodca vzhľadom na Maďarsko niekoľko poznámok k židovskej otázke. Pozastavil sa nad tým, že sa tejto otázke v Maďarsku v minulých rokoch nevenovala náležitá pozornosť a nebola dost radikálne riešená. On sám vraj nijako nemá úmysel židovstvo zničiť, ale židia po vojne majú mať v jednotlivých krajinách možnosť venovať sa všetkým občianskym povolaniam, aj keď nie v takej miere ako predtým vysoko nad percentuálny podiel celkového počtu obyvateľstva najmä v intelektuálnych povolaniach. V tomto ohľade Židom sa musí priznať podiel, zodpovedajúci ich percentuálnemu zastúpeniu. Niet pochybností o tom, že Tiso a ostatní Slováci tieto výroky počuli. Veľmi dobre sa pamätám na tento výrok, ale pripúšťam, že mohol byť vyslovený už v r. 1943. Pri príležitosti tejto štátnej návštevy Keitel požiadal generála Čatloša o vytvorenie 12 slovenských pracovných práporov. Podľa mienky Keitela a vtedy prítomného generála Schliepera Čatloš to prisľúbil. Po návrate do Bratislavy 14. mája 1944 ma navštívil generál Schlieper a oznámil mi, že generál Čatloš napriek svojmu jednoznačnému sľubu v Salzburgu teraz tvrdí, že sľúbil iba 4 pracovné prápory. Generál Schlieper vtedy mienil, že Čatloš vedome popiera osem práporov. Ja som bol toho názoru, že ide o nedorozumenie. V tomto zmysle sa generál Čatloš aj voči mne vyjadril. Aj Tiso, ktorého som v tejto veci častejšie navštívil, bol tej mienky. Tento príbeh mal za následok konečnú roztržku medzi Čatlošom a Schlieperom a napokon odvolanie Schliepera.³ Ja sám som sa vtedy jednoznačne postavil na stranu Tisu a Čatloša, lebo som považoval — ako to aj Čatloš opisoval — nedorozumenie za možné, a po druhé, ako som už poznamenal, videl som v Čatlošovi vysloveného Tisovho človeka. Schlieperovým nástupcom sa stal generál von Hubicki. Pri príležitosti Schlieperovej rozlúčkovej návštevy mal nemecký generál na moju osobitnú prosbu a v mojej prítomnosti obsérny prejav u prezidenta o nálade a stave slovenskej

¹ Celá výpoveď má v slovenskom preklade 30 strojopisných strán. Publikujeme časť od strany 16 do strany 28, ktorá sa viaže priamo na udalosti z leta 1944 a na povstanie. Prvé stránky výpovede sú zaplnené životopisnými údajmi, od 5. stránky prechádza Ludin k opisovaniu udalostí súvisiacich s jeho vymenovaním za nemeckého vyslanca pri slovenskej vláde a jeho poznatkoch a dojmoch o najzávažnejších udalostiach od začiatku roku 1941 do jari 1944.

² Porady Tiso—Hitler sa konali 12. 5. 1944. Pozri tiež dokument č. 68 z 23. 5. 1944.

³ Porov. dokumenty čís. 67, 75, 76 a 80 z mája a júna 1944.

armády, ako sa podľa neho javila.⁴ Myslím, že sa táto návšteva konala v júli 1944. Prezident sledoval generálove výroky so záujmom a sľúbil zo svojej strany nápravu.

Zásadne sa pamätám, že som v čase od júla až do vlastného vypuknutia povstania častejšie navštevoval príslušné slovenské miesta, najmä p. Tisu, Macha a Polyaka, aby som ich na základe našich hlásení upozornil na vzrastajúce vnútropolitické napätie a dôrazne žiadal o nápravu. Príslušné slovenské miesta vždy znovu vyslovovali k tomu svoju ochotu. Prakticky sa však málo alebo nič neurobilo. V jednom prípise, adresovanom priamo mne, požiadal Mach o dodávku zbraní na vyzbrojenie jemu podriadeného žandárstva. Vyjadril sa, že s tými silami, ktoré mal vtedy k dispozícii, by sa nedali urobiť úspešné opatrenia proti vzrastajúcemu partizánskemu nebezpečenstvu. Mach mi oznámil, že MNO nemá k dispozícii potrebné množstvo zbraní. Machovu prosbu som vtedy postúpil ďalej. Jeho prosbe sa nevyhovelo, myslím preto, lebo boli obavy, aby sa tieto zbrane nedostali do nespoľahlivých rúk.

24. augusta večer mi istý pán z vyslanectva oznámil, že bratislavská posádka dostala muníciu, vyrukovala v plnej poľnej a obsadzuje všetky východy z mesta. Keďže v celej krajine kolovali poplašné zprávy a okrem toho deň predtým došlo k rumunskej katastrofe, vynorilo sa podozrenie, že povstanie sa môže rozšíriť aj na Bratislavu. Nato som telefonicky zavolať ministra Macha, ktorého som požiadal, aby mi udalosti v Bratislave vysvetlil. Mach, ktorý už spal, nebol o ničom informovaný. Na moju prosbu sa okamžite dostavil do úradnej budovy nemeckého generála, aby s ním a so mnou prerokoval event. potrebné ďalšie kroky. Dohodli sme sa, že spolu navštívime prezidenta, aby sme ho o situácii informovali a požiadali o rozkaz zastaviť cvičenie. Asi o polnoci vybral som sa s Machom k štátnemu prezidentovi, ktorý nás okamžite prijal a vysvetlil mi, že podľa jeho informácií ide o čisto vojenské cvičenia. Nato som mu povedal, aby aj tak dal cvičenia odtrúbiť, lebo za danej, veľmi napätej politickej situácie môžu mať znepekujúci účinok. Pripúšťam, že Tiso asi telefonoval Čatlošovi. Poznámam ešte, že súčasne so mnou vkročili do paláca ešte dvaja páni v civile, ktorí odovzdali prezidentovi listok obsahujúci nejaké záhadné hlásenie. Ako mi Tiso oznámil, večer toho istého dňa obsadili pohraničie protektorátu nemecké vojenské oddiely, aby prekročili hranice Slovenska. Domnievam sa, že tí dvaja páni boli dôstojníkmi MNO. Tisovo oznámenie, že ide iba o cvičenie, vzal som na vedomie a súčasne som dr. Tisovi oznámil, že vstup nemeckého vojska na slovenské územie považujem za nepravdepodobný a že, keby to tak bolo, musel by som byť o tom informovaný. Nato som sa odobral domov a na druhý deň ráno som podal o tom zpravu do Berlína.⁵

Poznámam, že v marcových dňoch roku 1944 určité kruhy koketovali s obsadením Slovenska nemeckým vojskom; myslím tým určitých horlivcov z tábora nemeckej národnej skupiny, ako aj z tábora ríšskonemeckého. V oficiálnych kruhoch sa však ani zďaleka nemyslelo na vstup nemeckého vojska, až v druhej polovici augusta sa stala táto otázka akútnou. Svojich slovenských známych som v privátnych rozhovoroch a v čisto akademickej diskusii častejšie upozorňoval na uvedený stav.

Pokiaľ sa pamätám, v týchto augustových dňoch som bol s rôznymi miestami v stálom spojení, v prvom rade s Machom, Polyakom, možno že som sa zišiel aj s Čatlošom. Na tieto slovenské kruhy som vyvíjal dôrazný nátlak, aby pokiaľ možno vlastnými silami prispeli k potlačeniu nastávajúceho povstania. Pamätám sa aj na to, že som v mimoriadnom prípade v Turanoch odporučal povolanie nemeckých vojenských oddielov (2 policajných práporov z Košíc). Predpokladám, že Machova reč zo dňa 26. augusta bola okrem iných inšpirovaná aj mnou. — V nedeľu som so Slováckmi nebol v spojení. V pondelok ráno som sa dozvedel

⁴ Pozri dokument čís. 95 z 13. 7. 1944.

⁵ Pozri dokument čís. 159 z 27. 8. 1944.

o udalostiach v Turč. Sv. Martine a v Ružomberku. Všetky tieto udalosti, najmä tie z posledných augustových dní, som bežne hlásil Zahraničnému úradu v Berlíne. V pondelok 28. augusta som bol so Slovákami aj s Tisom v trvalom spojení. V pondelok bol Turanec vymenovaný za hlavného veliteľa brannej moci a bol vyzbrojený potrebnou plnou mocou. Toto vymenovanie zodpovedalo želaniu nemeckej vojenskej misie, ktorú som ja sám po politickej linke podporil. Podľa informácií nemeckých vojenských kruhov Turanca považovali za spoľahlivého a dobrego vojaka. — V pondelok alebo v utorok som poprosil štátneho prezidenta, aby vzal Generála Čatloša do čestnej väzby. Dôvody: 1. ak je Čatloš — podľa mienky niektorých kruhov — naozaj hlavou sprisahania, vylúčiť jeho činnosť, 2. ak nie je zúčastnený — ako som sa ja vtedy domnieval — už vopred ho ochrániť pred každým falošným upodozrievaním.

K týmto upodozrievaniam Čatloša došlo na základe správ zo všetkých možných prameňov. K tejto nedôvere voči Čatlošovi došlo vo zvýšenej miere najmä zo strany nemeckých vojenských kruhov od záležitosti s 12 prápormi. Zo Slovákov si pamätám s určitosťou už len ministra Polyaka, ktorý sa o Čatlošovi veľmi nedôverčivo vyjadril. Už v pondelok sa ukázalo — podľa nášho posudzovania situácie — že pri spomínaných udalostiach nejde o ojedinelé javy, ale o plánovite pripravenú akciu. Tento môj názor som prejavil v slovenských kruhoch, samozrejme, aj u dr. Tisu. Po dlhšom uvážení dr. Tiso nariadil izolovať generála Čatloša. V pondelok alebo v utorok 29. augusta 1944 som mal telefonický rozhovor s ríšskym ministrom zahraničia, ktorý ma poveril vyžiadať od Slovákov súhlas na vpochodovanie nemeckých vojsk. Preto som bol v dopoludňajších hodinách u Tisu, ktorého som o toto dôrazne žiadal (o vstup nemeckých jednotiek). Tiso dal súhlas, ale bolo vidno, že k tomuto rozhodnutiu dospel iba po ťažkých vnútorných bojoch a v jasnom spoznaní, že povstanie sa vlastnými silami nemôže potlačiť. Bezpochyby aj slovami predom vyjadril a priznal, že povstanie nesúhlas, mohol trvať asi pol hodiny, nemôžem to však už s istotou tvrdiť. Po mojom návrate som Tisov súhlas postúpil Zahraničnému úradu. Je možné, že som možno potlačiť bez nemeckej pomoci. Je možné, že sa tohto rozhovoru zúčastnil aj nemecký generál Hubicki. S istotou predpokladám, že aj Mach bol pri tom, lebo v tomto čase bol skoro stále u Tisu. Tento rozhovor, v ktorom dr. Tiso dal toho istého dňa bol ešte raz u Tisu a prihovárал som sa za upokojujúci prejav k slovenskej verejnosti, a najmä k slovenskej armáde. Dr. Tiso mi s istotou oznámil, že Čatloš je v čestnej väzbe.

Podotýkam ešte, že v týchto dňoch došlo k štátnej návšteve viceprezidenta Ríšskej banky Puhla, ktorý ako Karvašov hosť zavítal na dva dni do Bratislavy. Prvý deň dával Karvaš recepciu v Carltone, na druhý deň, pravdepodobne v utorok 29. augusta, bol Puhl spolu s niektorými slovenskými pánmi mojím hosťom. Pokiaľ sa pamätám, boli zo slovenskej strany prítomní Karvaš a Polyak. Tejto noci prišiel neočakávane Baldur von Schirach, aby odviezol zo Slovenska posledné detské transporty. Ani jeden z nemeckých hosťov nenavštívil prezidenta. Je možné, že ja sám som sa pred ním zmienil, že Puhl a Schirach boli v Bratislave. V stredu mi oznámili vyhlásenie Československej republiky vysielané v bansko-bystrickom rozhlase. Môj osobný náhľad na povstanie bol najprv ten, že v záseade ide o organizovaný vojenský puč. Po 27. auguste nazerал som na tieto príbehy ako závažné a povážlivé, najmä so zreteľom na celkovú vojenskú situáciu. Nemeckým úradným kruhom som tiež oznámil, že teraz už bezpochyby nejde o ojedinelé akcie, ale o pripravenú celkovú akciu. Je pravdepodobné, že som s Tisom o tom rokoval. V tieto dni som mal ešte nádej, že sa dá povstanie rýchlejšie a hladšie potlačiť, ako to bolo v skutočnosti.

V stredu neskoro večer som sa dozvedel od Gmelina, že sa dostavil SS obergruppenführer Berger, ktorý sa nachádza v úradovni sturmbannführera Nagelera. Krátko nato ma dal Berger prosiť k sebe. Bola to prosba, ktorej som po určitom odpore vyhovel.

Musím podotknúť, že som Bergera poznal už dlhé roky, v roku 1933 bol krátky čas mojím podriadeným. Medzi nami boli dlhý čas nepriateľské vzťahy. Pred svojím vymenovaním za hlavného veliteľa Slovenska bol Berger šéfom Hlavného úradu SS. Vymenovanie Bergera bolo pre mňa trápny prekvapením. V jeho vymenovaní som videl Himmlerov pokus zmocniť sa slovenského problému nielen vojensky, ale aj politicky. Pri našom prvom stretnutí mi Berger krátko oznámil, že zvláštnym vodcovým poverením bol poslaný na Slovensko ako nemecký hlavný veliteľ. Domnievam sa, že som mu v krátkosti podal prehľad situácie, ako som na ňu nazeral ja, a tiež informácie o niektorých osobách. Môj dnešný náhľad, ktorý som si už vtedy utváral na Bergerovo poslanie, je takýto: nemal oficiálne politické poverenie, ale Himmler ho bezpochyby osobne poveril vyradiť z činnosti mňa ako zástupcu Zahraničného úradu a aj politicky sa zmocniť vecí. Rozhodne sa na to dnes už nepamätám, že by sa bol Berger vyjadril v tom zmysle, ako by bol chcel riešiť problém bez súčinnosti slovenskej vlády. Nasledujúci deň som Bergera predstavil prezidentovi. Je možné, že ešte toho istého dňa padol pri spoločných rozhovoroch medzi Hubickým, Bergerom a mnou návrh na odzbrojenie zvyšných slovenských jednotiek, aby sa tak vopred predišlo zbytočnému prelianiu krvi. Toto nemecké želanie sme ja a Hubicki ešte v ten deň predniesli prezidentovi. Dr. Tiso v zásade súhlasil, ale prosil, aby technické podrobnosti boli dohodnuté s príslušnými vojenskými úradmi. Predpokladám, že potom nasledovala porada medzi Čatlošom a Hubickým. Veľmi ťažkým sa zdalo odzbrojenie bratislavskej posádky. Ako totiž v priebehu rokovaní vysvitlo, bratislavská posádka mala asi 8000 mužov, kým na nemeckej strane mali k dispozícii iba 1000 mužov druhej garnitúry. Preto sme sa na nemeckej strane dohodli požiadať Čatloša, nech v osobnom prejave vyzve bratislavské vojenské jednotky, aby bez odporu zložili zbraň. Toto pranie tlmočil Hubicki, alebo možno aj ja s ním prezidentovi s prosbou udeliť generálovi Čatlošovi potrebné rozkazy. Ako som bol informovaný, Čatloš tento rozkaz aj splnil a odzbrojenie bratislavskej posádky sa vykonalo v noci z 1. na 2. septembra bez incidentov. V piatok dopoludnia som dr. Tisovi odporúčal odobrať sa v kritickú noc odzbrojenia na územie ríše, aby sa zaručila jeho osobná bezpečnosť. Tiso s mojím návrhom súhlasil a myslím, že asi tak o 18. hod. odcestoval do Viedne, kde bol Schirachovým hosťom. Myslím, že dr. Tiso cestoval do Viedne sám. Ostatným členom vlády som tak isto odporúčal spolu s rodinnými príslušníkmi odobrať sa do ochranného pásma Malacky ku generálovi Barlénovi. Pokiaľ sa pamätám, boli v Malackách dr. Tuka, Polyak, Medrický a Pružinský. Dr. Tiso sa druhého dňa ráno vrátil z Viedne, tak isto aj ostatní páni, zdržujúci sa v Malackách. V noci z 1. na 2. septembra okolo 10. hod. mi hlásil vysl. radca Gmelin, vtedy spojka medzi vyslanectvom a Bergerom, že Berger sa vyjadril, že teraz dá Čatloša zaistiť. Nato som telefonicky zavolať Bergera a prosil som ho, aby tento úmysel v nijakom prípade neuskutočnil, lebo terazšie Čatlošovo správanie sa nedáva pre to podnet. Berger mi vyhýbavo odpovedal. Táto otázka sa skončila na budúci deň Čatlošovým odchodom do Banskej Bystrice, o čom som sa dozvedel v sobotu ráno. Toho istého rána mi Berger telefonicky oznámil, že podozrenia sú také závažné, že aj Karvaš musí byť zaistený. Prosil som Bergera, aby k takémuto opatreniu bez predchádzajúceho oznámenia dr. Tisovi nepriročil. Krátko nato som sa sám odobral k prezidentovi a oznámil som mu, že Berger sa dožaduje Karvašovho zaistenia. Dr. Tiso vzal túto zprávu na vedomie, čo som hlásil Bergerovi. Je možné, že som sa prezidenta opýtal, či predpokladá u Karvaša účasť na povstaní. Možno, že mi dr. Tiso odpovedal: „Opýtajte sa ho sám.“ Presne sa na tento rozhovor nemôžem rozpamätať. Tiso nemal proti Karvašovmu zaisteniu námietok, myslím však, že by neboli mali praktický, ale iba formálny význam. Pokiaľ sa pamätám, Karvaš bol v ten istý deň neskoro popoludní zaistený. Nevylučujem, že by bol Tiso u mňa častejšie vo veci intervenoval. Nemohol som mu však dať vysvetlenie, lebo mňa samého vôbec do vecí nezasvätili. Sám som niekoľkokrát naliehalo v Karvašovej veci

intervenoval na Zahraničnom úrade a u Kaltebrunnera, ale bezvýsledne. Nedostal som nikdy uspokojujúcu odpoveď. V noci z 1. na 2. sept. pricestoval do Bratislavy aj dr. Witiska. Hlásil sa u mňa ako šéf pohotovostných jednotiek bezpečnostnej služby a bezpečnostnej polície. Tento úrad mi nebol v ničom podriadený.

Vládna kríza, ktorá nastala, musela sa riešiť vytvorením novej vlády. Berger bol v tejto otázke vzhľadom na neznalosť osobných súvislostí pomerne veľmi zdržanlivý. Berger si už aj preto nemohol vytvoriť jasný obraz o situácii, lebo dostával informácie zo všetkých možných i nemožných kruhov, ktoré mu poskytovali celkom rôznorodé posudky o situácii a robili všelijaké osobné návrhy. Do znovuvytvorenia vlády sa zapojil aj ríšsky minister zahraničia, ktorý si želal, aby Mach zostal vo vláde či už ako ministerský predseda alebo minister vnútra. Toto bol aj môj názor, proti čomu sa však Bergerov tábor veľmi ostro postavil. Berger bol zrejme proti Machovi veľmi silne zaujatý.

Pri týchto rokovaníach som Tisovi navrhol, aby sám prevzal miesto ministerského predsedu. Pán Tiso bol údajne z ústavných príčin jednoznačne proti tomuto návrhu, ale po mojom silnom nátlaku a po dotaze na dr. Sokola dal svoj súhlas. Podal som o tom zprávu Zahraničnému úradu.⁶ Bergerovým vysloveným priáním bolo, vyzdvihnúť Otomara Kubalu, býv. veliteľa štábu HG, a možno, že preto prišlo vtedy jeho poverenie za ministra vnútra do úvahy. Proti tomu zaujal Tiso čo najodmietavejšie stanovisko. Konečný zoznam ministrov zostavoval potom sám dr. Tiso. Bol mi oznámený až po uverejnení. Keď som sa v ten deň zišiel s dr. Štefanom Tisom, bol už poverený funkciou ministerského predsedu. Dovtedy som ho poznal len celkom zbežne. Mal som dojem, že vláda je zostavená zo samých Tisových ľudí. Vysloveným želaním nemeckého veliteľa bolo, aby pri tvorení vlády výkonná moc bola oddelená od Ministerstva vnútra a podriadená Ministerstvu národnej obrany pod Kubalovým vedením. Pri tejto príležitosti musím podotknúť, že Berger v prvých dňoch svojho príchodu vyjednával v mojej prítomnosti s Kubalom a Rabinom, ktorí boli jednoznačne navrhnutí Nagelerom. Predmetom vyjednávania bolo prevzatie bezpečnosti Kubalom. Odporúčal som Kubalovi, aby sa tohto úradu ujal. Po badateľnom vnútornom odpore Kubala dal svoj súhlas. Rozhovor bol krátky. Či sa potom Berger ešte s Kubalom, Rabinom alebo s ostatnými páni zhováral, o tom nemám vedomosti. Oveľa neskoršie som sa dozvedel, že okrem tohto rokovania dal Berger k sebe povolať ešte grémium slovenských pánov, aby ho informovali o situácii a o politických osobnostiach v Bratislave. Medziiným Berger pri tejto príležitosti požiadal týchto pánov, aby sa vyjadrili o nemeckom vyslanectve. O tejto skutočnosti som sa podstatne neskoršie dozvedel od pána Štefana Tisu, ktorý sa tohto zasadania pravdepodobne zúčastnil. V dobe zasadania Štefan Tiso určite ešte nebol ministerským predsedom.

Prečo bol Berger vymenený neviem. Jedného dňa bol nečakane povolaný do vodcovho hlavného stanu a vrátil sa s tým, že bol vodcom poverený zriadiť „Volkssturm“, a preto sa musí vzdať funkcie veliteľa na Slovensku. Höfle prišiel do Bratislavy ešte za Bergerovej prítomnosti a Berger mi ho predstavil ako jeho nástupcu. Gmelin mi hlásil, že Berger pri uvedenej príležitosti vodcovi hlásil, že je presvedčený o tom, že Tisovi ľudia nesedia iba v Londýne a vo Washingtone, ale aj v Moskve. Nato som Zahraničnému úradu oznámil, že považujem za vylúčené, že by dr. Tiso bol nadviazal styky s Moskvou. Nie je však nepravdepodobné, že sa od určitého času pokúša nadviazať styky so západnými mocnosťami. Pamätám sa, že pri uskutočňovaní protipovstaleckých opatrení hrala úlohu aj ochrana rybárpoľskej továrne na lafety.

Pri rozhovore s Witiskom a Höflem som sa dozvedel, že v čase ich úradovania v Bratislave došlo asi do stotisíc písomných denunciácií. Zo slovenskej strany na nemecké úrady, najmä nemecké vyslanectvo neustále upozorňovalo na údajné alebo skutočné prechmaty zo strany Nemcov. Ja sám som bol v tom čase s mi-

⁶ Pozri dokument čís. 243 z 5. 9. 1944.

1116 nisterským predsedom dr. Tisom a p. Polyakom v stálom styku. V čase medzi 1. a 10. októbrom — bol to utorok alebo piatok — ma Höfleho alebo Witiskov pobočník telefonicky upovedomil, že do Bratislavy príde vysokopostavená osobnosť a že sa mám odobrať do úradu veliteľa. Dotýčný návštevník si tiež praje, aby tam prišiel aj prezident a ministerský predseda. Nato som mu vysvetlil, že nie je možné predniesť prezidentovi takéto želanie, ale že som ochotný oznámiť to ministerskému predsedovi. Keď chce Himmler — predpokladal som totiž, že ide o jeho návštevu — hovoriť s prezidentom, ochotný som poprosiť dr. Tisu o audienciu. V určenom čase som sa odobral do veliteľovho úradu, kam sa s menším oneskorením dostavil Himmler. Ihneď ma zavolať k sebe a robil mi ostré výčitky pre vypuknutie puču a jeho vážavú likvidáciu. Potom sa Himmler zhováral s Witiskom, Höflem a so mnou. Hlavnú úlohu pritom hralo vytvorenie domobrany. Himmler si dal zavolať vojenského atašé, ktorý bol vtedy Hašíkovým poradcom, a vyhlásil, že jeho funkcia už nie je potrebná a že v Berlíne bude navrhovať jeho odvolanie. Potom hovoril Himmler so Štefanom Tisom sám. O obsahu tohto rozhovoru som nebol informovaný. Nato nasledovala návšteva u prezidenta. Pri tomto rozhovore bol aj Höfle. Obsah tohto rozhovoru bol skôr všeobecno-politického rázu. Pokiaľ ide o všeobecnú vojnovú situáciu, vyjadril sa Himmler asi takto: „Pán prezident, poznám všetky tajnosti vedenia vojny a uisťujem vás, že vojna sa skončí na budúci rok, a to v náš prospech.“ Istota a presnosť tohto Himmlerovho vyhlásenia na mňa silne zapôsobili. Nepamätám sa, že by bol prezident pri tejto príležitosti predniesol Himmlerovi nejaké zvláštne želania alebo sťažnosti. No je to možné. Je tiež možné, že Himmler prejavil špeciálne priania týkajúce sa vytvorenia domobrany, respektíve reorganizácie bezpečnosti. Či Himmler s Höflem prerokovávali ešte zvláštne otázky rázu vojenského a bezpečnostného, neviem. Po návšteve u prezidenta odobral sa Himmler cez Petržalku na územie ríše.

V tom čase, ako mi Höfle neskoršie povedal, býval častejšie v Bratislave aj K. H. Frank. Sám som ho ani nevidel, ani som s ním nehovoril. Je vylúčené, že by bol býval navštívil prezidenta, pretože by ma v tom prípade určite bola nemecká alebo slovenská strana informovala. Asi 4 týždne po prvej návšteve prišiel Himmler ešte raz do Bratislavy. Mal som s ním krátky rozhovor v hoteli Carlton. Pri tejto príležitosti iba nadhodil, že mu bol nápadný veľký nadbytok bratislavského zeleninového trhu a silná premávka motorových vozidiel. Mal som dojem, že Himmler neprišiel schválne do Bratislavy, ale že sa cestou niekam inam zastavil v Bratislave na obed. Pri tejto príležitosti mal iba krátky rozhovor s ministrom Polyakom, ale u dr. Tisu nebol.

Po zajatí povstaleckých generálov Viesta a Goliana ma Höfle pozval k sebe. Bol som prítomný, keď Höfle po prvý raz uvidel oboch generálov. K výsluchu nedošlo. Pamätám sa, že celá záležitosť trvala 5 až 10 minút. Pamätám sa aj na to, že dr. Štefan Tiso mi navrhol vymeniť oboch zajatých generálov za generála Turanca.⁷ Sám som tento návrh odporúčal aj Zahraničnému úradu, dostal som však ostro odmietavú odpoveď. [...]⁸

AMS Praha. Nár. súd Bratislava. Onľud 6/46, Tiso a spol., zv. 6. (Z úradného prekladu pre potreby Nár. súdu, korigované podľa nemeckého originálu zápisnice.) Strojoepisný prepis.

⁷ Existenciu takýchto návrhov potvrdzuje aj Ripkova depeša Fierlingerovi z 27. 1. 1945, v ktorej sa okrem iného hovorí: „Slovenská vláda požádala Švýcary, aby zprostredkovali výmenu Viesta za Turance, ktorý je prý v Moskve. Viesta označili jako svého zajatce. Švýcaři se obrátili neoficiálně na nás patrně proto, že s Moskvou nemají styků... Podle našich zpráv se Bratislava obrátila současně na německou vládu ve věci výměny Viesta, který je v rukou Němců, za Turance.“ (SÚA Praha, A-1-50-31/34.)

⁸ Zvyšujúce dve-tri strany výpovede sa týkajú niekoľkých čiastkových otázok z konca r. 1944 a začiatku r. 1945.